

Asia: VN/727/2021

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi Jatkuvan oppimisen ja työllisyyden palvelukeskuksesta ja siihen liittyviksi laeiksi

Lausunnonantajan lausunto

Yleiset huomiot esitysluonnoksesta

Uudistukselle asetetut tavoitteet ovat perusteltuja ja problematiikka on tunnistettu toimijoiden keskuudessa. Uudistuksen painottuminen nimenomaan formaalin koulutuksen kehittämiseen sulkee helposti pois muita, erityisesti aliedustettujen ryhmien ja nuorten kannalta olennaisen tärkeitä muotoja osaamisen kehittämiseen. Jatkuvan oppimisen kehittämisessä tulisi aiempaa näkyvämmiin painottaa myös nonformaalin osaamisen kehittämisen asemaa ja siirtyä aidosti osaamisperusteisen järjestelmän suuntaan myös siltä osin. Uudistuvan järjestelmän tulisi mahdollistaa joustavat siirtymät työvoimapalveluista koulutukseen, myös helpottaa yksilöiden omaa päätöksentekoa osallistua jatkuvan oppimisen palveluihin. Koulutukseen osallistumisen kynnystä tulisi erityisesti näissä ryhmissä madaltaa kannustinloukkuja purkamalla, opintoaikaisia taloudellisia etuuksia tarkastamalla ja aikaisempaa osaamista tunnistamalla. Tavoitteena tulisikin olla paitsi järjestelmätasoisia muutoksia, myös yksilöiden osalta oman työmarkkina-aseman ja työllistymisedellytysten pysyvä paraneminen osaamisen kehittämisen avulla. Erityistä huomiota tulisi kiinnittää kaikkien jo olemassa olevien mahdollisuuksien hyödyntämiseen (esim. osaamistodistustoiminta).

Huomiot palvelukeskukselle esitetyistä tehtävistä

Palvelukeskukselle esitetyt tehtävät ovat oikeansuuntaiset, mutta niiden sisällöllisissä painotuksissa tulisi huomioida paremmin siirtymät työllisyyspalveluista jatkuvan oppimisen palveluihin. Tavoitteena tulisi olla malli, jossa työllisyyspalveluiden parantamiseen ja kehittämiseen liittyvissä toimenpiteissä huomioitaisiin jo suunnitteluvaiheessa mahdollisuus siirtyä käyttämään jatkuvan oppimisen palveluita. Tämä edellyttäisi muidenkin kuin puhtaasti palveluohjaukseen liittyvien palvelumuotojen huomioimista palvelukeskuksen tehtävissä (työpajojen opinnollistaminen, osaamistodistustoiminta ja työvalmennuksessa suoritettavat osatutkinnot). Työvalmennuksen ja nuorten työpajojen opinnollistaminen luo mahdollisuuksia siirtyä valmennuksen jälkeen formaaliin koulutukseen ja tämä ohjaus- ja palvelupolku tulisi huomioida palvelukeskuksen tehtäviä asetettaessa.

Huomiot palvelukeskukselle esitetystä hallintomallista

Palvelukeskuksen vaikuttavuuden kannalta sen itsenäinen asema on perusteltu.

Huomiot palvelukeskukselle esitetyistä koulutus- ja osaamispalveluiden rahoitusmuodoista

Rahoitusmuodot ovat odotetun kaltaiset. Rahoitettavien kohteiden määrittelyä tulisi käsityksemme mukaan joustavoittaa siten, että valtionavustukset olisivat mahdollisia myös koulutukseen hakeutumista ja osallistumista tukevalle toiminnalle. Erityisesti tämä koskee työllistämispalveluiden ja jatkuvan oppimisen palveluiden rajapintoja, joissa ohjauksen tarve on suuri ja mahdollisuudet vaikuttaa koulutustason nostoon ovat asiakkaiden matalan koulutustason vuoksi suuret. Katsomme myös, että valtionavustusten rahoitusmuotona tulisi voida koskea myös muita kuin viranomaisaseman tai koulutuksen järjestäjän aseman omaavia toimijoita, jotta kaikki nykyiset mahdollisuudet voitaisiin hyödyntää palveluja kehitettäessä (esim. järjestötoiminta, säätiöt, työpajatoimijat).

Muut huomiot esitysluonnoksesta

Jatkuvan oppimisen palveluja kehitettäessä on syytä muistaa niiden liittyminen vahvasti paitsi työllisyyspalveluihin myös esimerkiksi sosiaalipalveluihin (kuntouttava työtoiminta). Uudistuksia toteutettaessa ongelmaksi muodostuu usein eri palvelusektoreiden väleissä toimivat palvelumuodot (työvalmennus, työpajatoiminta), joiden näkökulma lähtee erityisesti asiakkaan tarpeesta. Erityisesti jatkuvan oppimisen palveluissa aliedustettujen ryhmien osalta asiakkuudet useisiin palvelumuotoihin ovat arkipäivää. Uudistukset koetaan näissä ryhmissä usein uhkana, kun vakiintunut herkkä tasapaino järkkyy ja on sopeuduttava johonkin uuteen. Näissä ryhmissä jatkuvan oppimisen palvelut voidaan kokea jopa uhkana - mikäli halutaan aidosti heidän osallistuvan jatkuvan oppimisen palveluihin, tarvitaan välittäviä mekanismeja eri palvelusektoreiden välille ja aidosti monialaista yhteistyötä ja palvelutoimintaa. Useiden kohdalla jatkuvan oppimisen palveluihin osallistumisen kynnystä on erilaisin toimin madallettava merkittävästi, jotta koulutukseen osallistuminen/tutkinnon suorittaminen olisi mahdollista.

Uusitalo Ulla

Keski-Suomen Työpajayhdistys ry - Keski-Suomen Yhteisöjen Tuki ry, PAIKKO